

2011

**The European Enforcement Order for
Uncontested Claims (Regulation 805/2004):
Free circulation of enforceable titles and
harmonization of procedures in the European
Judicial Area [in Greek]**

Nikitas E Hatzimihail

Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις (Κανονισμός 805/2004): Ελεύθερη κυκλοφορία τίτλων και δικονομική εναρμόνιση διαδικασιών στον Ευρωπαϊκό Δικαστικό Χώρο

Νικήτας Ε. Χατζημιχαήλ*

ΔΝ (Harvard), Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου

I. Εισαγωγή

Η θέσπιση, το 2004, του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις αποτέλεσε ορόσημο στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού ιδιωτικού δικαίου και την δημιουργία του λεγόμενου Ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου. Το ορόσημο έγκειται λιγότερο ίσως στην πρακτική σημασία του εν λόγω δικονομικού εργαλείου και περισσότερο στο ότι σηματοδοτεί τη μετάβαση σε ένα νέο παράδειγμα (paradigm) παρεμβάσεων του κοινοτικού νομοθέτη στην πολιτική δίκη. Σύμφωνα με το νέο αυτό παράδειγμα, θα πρέπει να καταργηθεί εντός του ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου η ανάγκη για την κήρυξη ως εκτελεστού στο forum, με διαδικασία που προβλέπει το δικό του δικονομικό δίκαιο, τίτλου εκδοθέντος σε άλλο Κράτος Μέλος, όταν ο εν λόγω τίτλος έχει ήδη χαρακτηριστεί εκτελεστός στο κράτος προέλευσης. Πρόκειται για την λεγόμενη κατάργηση του *exequatur*, η οποία επί του παρόντος αποτελεί το μεγάλο στοίχημα της αναθεώρησης (recast) του Κανονισμού 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων – τον γνωστό σε όλους μας ως «Βρυξέλλες Ι». Το νέο παράδειγμα εισδύει επίσης στο υπό στενή έννοια δικονομικό δίκαιο: ενώ τα προηγούμενα κείμενα (instruments) του ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου εξαντλούνταν σε ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση/εκτέλεση αποφάσεων και δικαστική συνεργασία) και ουσιαστικά παράπεμπαν στους δικονομικούς κανόνες του εσωτερικού δικαίου, με τον Κανονισμό 805/2004 και τα αδέλφά του κείμενα ο Ευρωπαίος νομοθέτης παρεμβαίνει στον πυρήνα του εσωτερικού δικονομικού δικαίου, προχωρώντας στην εναρμόνιση διαδικασιών.

II. Πλαίσιο συζήτησης

A. Γένεσις και εξέλιξη του Ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου

Η κοινοτική παρέμβαση στις υποθέσεις ιδιωτικού διεθνούς και αστικού δικονομικού δικαίου, από την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μέχρι σή-

μερα, διακρίνεται σε τρία στάδια¹. Στο πρώτο στάδιο (1958-1993), υπό το κράτος της Συνθήκης της Ρώμης, δεν προβλεπόταν ρητή βάση αρμοδιότητας των κοινοτικών οργάνων με αποτέλεσμα η δικαιοθετική δραστηριότητα να εκφραστεί με διεθνείς συμβάσεις μεταξύ των Κρατών Μελών, στη βάση του τότε άρθρου 220 της Συνθήκης της Ρώμης (μετέπειτα άρθρο 293 ΣυνθΕΚ), και την αναφορά του, μεταξύ άλλων, στην «απλούστευση των διατυπώσεων για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων»· το κυριότερο προϊόν του πρώτου σταδίου υπήρξε βεβαίως η Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, με τις διαδοχικές της τροποποιήσεις, ακολουθούμενη από τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές εννοχές.

Κατά το δεύτερο στάδιο (1993-1999), που ακολουθεί τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, δημιουργήθηκαν, επιπρόσθετα στον υφιστάμενο κοινοτικό πυλώνα, δύο πυλώνες διακυβερνητικής συνεργασίας: η λεγόμενη «δικαστική συνεργασία» στις πολιτικές και ποινικές υποθέσεις αποτέλεσε μέρος του τρίτου πυλώνα (δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις), μαζί με άλλες πολιτικές. Ουσιαστικά σε αυτή την περίοδο διατηρείται το μοντέλο των διεθνών συμβάσεων, στη βάση είτε του άρθρου 220 ΣυνθΕΚ είτε του νέου Κ.3 ΣυνθΕΕ αλλά με άμεση διασύνδεση πλέον με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς. Βασικό δείγμα της περιόδου αποτέλεσε η λεγόμενη Σύμβαση «Βρυξέλλες II».

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999, εισήλθαμε πλέον στη νέα εποχή της λεγόμενης κοινοτικοποίησης: ο τρίτος πυλώνας ενσωματώθηκε στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και η αναθεω-

* Αφετηρία για την παρούσα μελέτη αποτέλεσε διάλεξη του γράφοντος στον Δικηγορικό Σύλλογο Λευκωσίας με θέμα "Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος" στις 6 Μαρτίου 2008.

1. Βλ. και Hatzimihail, «General Report: Transnational Litigation Between European Integration and Global Aspirations» εις Nuyts & Watté, *International Civil Litigation in Europe and Relations with Third States* (Bruylant, 2005), σ. 597 επ.

ρημένη Συνθήκη (γνωστή πλέον ως ΣυνθΕΚ) προέβλεπε ρητές βάσεις νομοθετικής αρμοδιότητας των κοινοτικών οργάνων αναφορικά με τη «βελτίωση και απλούστευση ... του συστήματος διασυνοριακής επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων», «της συνεργασίας κατά την αποδεικτική διαδικασία» και «της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων επί εξωδίκων υποθέσεων», την «προώθηση της συμβατότητας των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη, όσον αφορά τη σύγκρουση νόμων και δικαιοδοσίας» και την «εξάλειψη των εμποδίων για την ομαλή διεξαγωγή πολιτικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη»². Η νομοθετική διαδικασία μετεξελήχθηκε, ιδίως μετά την Συνθήκη της Νίκαιας (2003), στην κατεύθυνση συναπόφασης του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλήλα και της λήψης αποφάσεων εντός του Συμβουλίου με ειδική πλειοψηφία αντί για την παραδοσιακή ομοφωνία. Δύο άλλα χαρακτηριστικά του νέου οικοδομήματος είναι αφενός η δυνατότητα που παραχωρήθηκε σε Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία να αποφασίζουν κάθε φορά, με την έναρξη της διαδικασίας συζήτησης ενός νέου κειμένου, αν θα συμμετάσχουν ή θα εξαιρεθούν (opt-out) από την συζήτηση και εφαρμογή του (η Δανία έθεσε εαυτόν εκτός αλλήλα πρακτικά υιοθετεί όλα τα κείμενα με ειδικές συμφωνίες) και αφετέρου ο ενισχυμένος ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που έχει την πρωτοβουλία της πρότασης αλλήλα και τον συντονισμό της διαδικασίας. Ο διπλάσιασμός ουσιαστικά των Κρατών Μελών της Ένωσης μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα ενίσχυσε περαιτέρω αυτόν τον ρόλο. Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, το άρθρο 65 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 81 της ενοποιημένης ΣυνθΕΕ. Ο νέος κατάλογος στόχων της νομοθετικής διαδικασίας σε ζητήματα δικαστικής συνεργασίας σε πολιτικές υποθέσεις δεν διαφοροποιείται από τον παλαιότερο: απαριθμείται η «αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξωδικων αποφάσεων και η εκτέλεσή τους», η «διασυνοριακή επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξωδικων πράξεων», «η συμβατότητα των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη όσον αφορά την άρση των συγκρούσεων ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο και τη δικαιοδοσία», η «συνεργασία κατά την αποδεικτική διαδικασία», η «άρση των εμποδίων στην ομαλή διεξαγωγή αστικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη», αλλήλα και η «ουσιαστική πρόσβαση στη δικαιοσύνη»,

η «ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης των διαφορών» και η «υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και των άλλων λειτουργών και υπαλλήλων του τομέα απονομής της δικαιοσύνης»³.

Β. Η νομοθετική παραγωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα δικαστικής συνεργασίας σε πολιτικές υποθέσεις

Τα κοινοτικά κείμενα που θεσπίστηκαν υπό το κράτος του άρθρου 65 και πλέον του άρθρου 81 μπορούν επίσης να διαχωριστούν σε «γενέες» ανάλογα με το αντικείμενο και τη μεθοδολογία τους.

Η «πρώτη γενιά» κοινοτικών κανονισμών σε θέματα δικαστικής συνεργασίας επί αστικών/εμπορικών υποθέσεων αφορούσε θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας και αναγνώρισης / εκτέλεσης αποφάσεων. Οι Συμβάσεις των Βρυξελλών κοινοτικοποιήθηκαν ως Κανονισμοί «Βρυξέλλες Ι» και «Βρυξέλλες ΙΙ» αντίστοιχα⁴, σε σχετική αντιστοιχία με τους Κανονισμούς «Ρώμη» για το εφαρμοστέο δίκαιο σε συμβατικές και εξωσυμβατικές ενοχές⁵. Το επόμενο βήμα οδήγησε σε Κανονισμούς που ρυθμίζουν τόσο τα ζητήματα δικαιοδοσίας όσο και τα ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου, όπως ο Κανονισμός για την κληρονομική διαδοχή που πρόσφατα υιοθετήθηκε⁶.

3. Άρθρο 81(2).

4. Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 12/1 της 16.1.2001 και Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27 Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, που αντικατέστησε τον αρχικό Κανονισμό 1347/2000. Η απόπειρα τροποποίησης του Κανονισμού με βάση την πρόταση COM(2006)399 απέτυχε, οδηγώντας στην υιοθέτηση διαδικασίας ενισχυμένης συνεργασίας και τη θέσπιση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (ΕΕ L 343 της 29.12.2010), τον λεγόμενο «Ρώμη ΙΙΙ» στον οποίο επί του παρόντος δεν συμμετέχουν Ελλάδα και Κύπρος.

5. Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17 Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι), ΕΕ L 177/6 της 4.7.2008· Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11 Ιουλίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ), ΕΕ L 199/40 της 31.7.2007.

6. Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4 Ιουλίου 2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δηλώσεων εγγράφων στον τομέα

2. Άρθρο 65 ΣυνθΕΚ.

Η πρώτη γενιά κειμένων πλαισιώθηκε από την αρχή από μια «δεύτερη γενιά» κειμένων που αφορούν στην διασυνοριακή δικαστική συνεργασία υπό την έννοια που αυτή παραδοσιακά εμφανίστηκε στη δογματική του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου⁷. Οι Κανονισμοί για τη διασυνοριακή διεξαγωγή αποδείξεων και τις διασυνοριακές επιδόσεις δικογράφων ενισχύουν το εδαφικό πεδίο εφαρμογής και επεκτείνουν τις δυνατότητες που προσέφεραν τα υφιστάμενα διεθνή συμβατικά κείμενα (ιδίως οι Συμβάσεις της Χάγης του 1970 και 1965)⁸, ενώ ο Κανονισμός για τις διασυνοριακές πτωχεύσεις, ο οποίος και αποτελεί την πρώτη επιτυχημένη διεθνή ρύθμιση των ζητημάτων της πτώχευσης⁹.

Η «τρίτη γενιά» αποβλέπει στην περαιτέρω απλούστευση της διασυνοριακής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, και άλλων εκτελεστών τίτλων, αλλήλ και στην εναρμόνιση του δικονομικού δικαίου. Η εναρμόνιση αυτή σε πρώτο επίπεδο περιορίζεται από τον σκοπό της, ο οποίος και είναι να επιβάλλει τις δικονομικές εκείνες εγγυήσεις που θα άρουν τυχόν επιφυλάξεις και φόβους που εγείρονται όταν καθίστανται άμεσα εκτελεστές οι αλληλοδαπές αυτές αποφάσεις. Σε δεύτερο επίπεδο πάντως, επιχειρηματικοί όσο και νομικοί κύκλοι, καθώς και αρκετοί Ευρωκράτες, υποστηρίζουν την ενοποίηση δικονομικών διατάξεων καθ'εαυτών, προκειμένου να μειωθεί το κόστος της δικαστικής διεκδίκησης. Προβλέπεται έτσι, προκειμένου να ξεπεραστούν οι αντιρρήσεις για την επιχειρούμενη μείωση

δικονομικών εγγυήσεων και θεραπειών, το δράμα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που χρεωκοπούν επειδή δεν εισπράττουν εγκαίρως τα οφειλόμενα. Παρατηρείται ωστόσο πως η επιχειρούμενη εναρμόνιση γίνεται σε όφελος κυρίως των πιστωτών – και κυρίως των πιστωτών κλίμακας.

Ο Κανονισμός τον οποίο εξετάζει η ανά χείρας μελέτη σήμερα υπήρξε το πρώτο δείγμα της τρίτης γενιάς¹⁰. Αφορά στις μη αμφισβητούμενες αξιώσεις. Τον ακολούθησε ο Κανονισμός 1896/2006 για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής (European Payment Order, EPO) και ο Κανονισμός 861/2007 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών (European Small Claims Procedure)¹¹. Επί του παρόντος, σε εξέλιξη βρίσκεται η προσπάθεια για τη θέσπιση Κανονισμού που να αφορά στην συντηρητική κατάσχεση τραπεζικών λογαριασμών¹². Παράλληλα, το 2008 υιοθετήθηκε Οδηγία για τη διαμεσολήθηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις¹³. Η σημαντικότερη βεβαίως εξέλιξη προς την ίδια κατεύθυνση αφορά στην αναθεώρηση (recast) του Κανονισμού 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και

της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, ΕΕ L 201/107 της 27.7.2012.

7. Το λεγόμενο δικονομικό διεθνές δίκαιο αποτέλεσε προνομιακό έδαφος των ιδιωτικοδιεθνολόγων τόσο στην ελληνική παράδοση όσο και σε εκείνη του Κοινοδικαίου: μάλιστα, αν η πρώτη έδιδε παραδοσιακά έμφαση στα ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου, η δεύτερη από νωρίς τόνισε τη σημασία της δικαιοδοσίας και του δικονομικού πλαισίου, σε σημείο που σήμερα το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο συχνά προσεγγίζεται στην Αγγλία με όρους international civil/commercial litigation. Ο ρόλος των δικονομολόγων υπήρξε ισχυρότερος στην γερμανική παράδοση, η οποία και ως γνωστόν κρατεί στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο – αλλήλ και την ελληνόγληωση βιβλιογραφία στα σχετικά ζητήματα.
8. Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου της 28 Μαΐου 2001 για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις· Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13 Νοεμβρίου 2007 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων), σε αντικατάσταση του Κανονισμού 1348/2000.
9. Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου της 29 Μαΐου 2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ΕΕ L 160/1 της 30.6.2000.

10. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 805/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21 Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, ΕΕ L 143/15 της 30.4.2004. Τα παραρτήματα του Κανονισμού αντικαταστάθηκαν, μετά την ένταξη των δέκα νέων Κρατών Μελών, με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1869/2005 της Επιτροπής, της 16 Νοεμβρίου 2005, ΕΕ L 300/6 17.11.2005.

Από την πλούσια ελληνική βιβλιογραφία που αφορά στον Κανονισμό βλ. ιδίως *Τσικριά*, Ο ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος: Η διασυνοριακή αναγκαστική εκτέλεση στον ενιαίο Ευρωπαϊκό χώρο (Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2008)· *Βαθρακοκοίλη*, «Έννοια και προϋποθέσεις του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου», Δ 2006.329· *Καραμέρο*, «Ο κανονισμός 805/2004 για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου (ΕΕΤ) για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις και οι σημαντικότερες επιπτώσεις του στο ελληνικό δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως», Αρμ 2005.2091.

11. Βλ. αντιστοίχως Κανονισμό (ΕΚ) 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12 Δεκεμβρίου 2006, ΕΕ L 399/30.12.2006 Κανονισμό (ΕΚ) 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11 Ιουλίου 2007, ΕΕ L 199/31.7.2007, σελ. 1-22. Από την βιβλιογραφία βλ. ενδεικτικά *Ποδηματά, Ευρωπαϊκή Διαταγή Πληρωμής* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011: Εκδ. Σάκκουλας)
12. COM(2011)445, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council creating a European Account Preservation Order to facilitate cross-border debt recovery in civil and commercial matters*.
13. Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21 Μαΐου 2008, για ορισμένα θέματα διαμεσολήθησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 136/3 της 24.5.2008.

εκτέλεση αποφάσεων – τον γνωστό σε όλους μας ως «Βρυξέλλες Ι»¹⁴. Η συζήτηση στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεκίνησε στις αρχές του 2012 και, κατά το χρονικό σημείο στο οποίο η παρούσα μελέτη ευρισκόταν στο τυπογραφείο, είχε υπάρξει καταρχήν συμφωνία ως προς το Κείμενο Κανονισμού μεταξύ Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: με τον αναθεωρημένο Κανονισμό καταργείται κατ'όνομα το *exequatur*, διατηρούνται ωστόσο οι μηχανισμοί και βάσεις ελέγχου της δικαστικής απόφασης στο Κράτος Μέλος προορισμού.

Γ. Συστηματική ένταξη του Κανονισμού 805/2004

Αλλά αν επιστρέψουμε στον Κανονισμό 805/2004. Ο Κανονισμός 805/2004 βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με τον Κανονισμό 44/2001. Τόσο γιατί συνεισφέρει στο δικονομικό πλαίσιο του οποίου τα θέματα παρέιχε το σύστημα των Βρυξελλών, όσο και γιατί η ερμηνεία του Κανονισμού 805/2004 ακολουθεί σε αρκετά σημεία την καθιερωμένη ερμηνεία του Κανονισμού 44/2001, συμπεριλαμβανομένης της οριοθέτησης του πεδίου εφαρμογής.

Η βασική συνεισφορά του Κανονισμού 805/2004 σε σχέση με τον «Βρυξέλλες Ι» είναι η απλοποίηση της διαδικασίας διασυνοριακής εκτέλεσης: υπό το σύστημα των Βρυξελλών, δικαστική απόφαση κράτους μέλους της οποίας αιτείτο η εκτέλεση σε άλλο κράτος μέλος έπρεπε να κηρυχθεί εκτελεστή και στο κράτος εκτέλεσης. Σε περίπτωση δε που ο αιτών επιχειρούσε εκτέλεση σε περισσότερα κράτη, η απόφαση έπρεπε να κριθεί εκτελεστή σε κάθε ένα από τα κράτη αυτά. Με τον Κανονισμό 805/2004, η σε ευρωπαϊκό επίπεδο εκτελεσιμότητα κηρύσσεται άπαξ, στο κράτος προέλευσης, καθιστώντας την απόφαση αυτομάτως εκτελεστή σε κάθε κράτος μέλος. Ο Κανονισμός 805/2004 (στο εξής «ο Κανονισμός») περιορίζει επίσης, σε σχέση με τον Βρυξέλλες Ι, τους λόγους άρνησης του εκτελεστού από τα δικαστήρια του κράτους προέλευσης.

Ο Κανονισμός 805/2004 δεν λειτουργεί πάντως κατ'αντικατάσταση του του Κανονισμού 44/2001. Πέραν του γεγονότος ότι η συντριπτική πλειοψηφία των υποθέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 44/2001 δεν καλύπτονται από το στενό αντικείμενο του Κανονισμού 805/2004, και στις υπόλοιπες περιπτώσεις διασφαλίζεται το δικαίωμα του δανειστή να επιλέξει μεταξύ των δύο κανονισμών, ως προς την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης¹⁵. Το ίδιο ισχύει και σε σχέση με τον Κανονισμό 1393/2007 («Επιδόσεις»), ο οποίος

και αντικατέστησε, σύντομα μετά τη θέση σε ισχύ του Κανονισμού 805/2004, τον Κανονισμό 1348/2000¹⁶.

III. Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος και η ελεύθερη κυκλοφορία αποφάσεων

Α. Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού

Το καθ'ύλην πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού ορίζεται στο άρθρο 2. Καλύπτονται κατ'αρχήν οι αστικές και εμπορικές υποθέσεις, εξαιρουμένων υποθέσεων περί το δίκαιο των προσώπων (προσωπική κατάσταση ή νομική ικανότητα φυσικών προσώπων, περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, διαθήκες και κληρονομική διαδοχή), διαδικασιών πτώχευσης και εκκαθάρισης, και διαιτησιών. Οι αστικές και εμπορικές υποθέσεις αντιδιαστέλλονται ιδίως με φορολογικές, τελωνειακές και διοικητικές υποθέσεις, όπως και υποθέσεις κοινωνικής ασφάλισης. Σύμφωνα με την παγιωμένη νομολογία του ΔΕΚ, αναφορικά με τα κείμενα του Ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου, ο όρος αστικές και εμπορικές υποθέσεις ερμηνεύεται αυτόνομα. Όπως δε ρητά ορίζεται, το «είδος του δικαστηρίου» δεν αποτελεί το καθοριστικό κριτήριο για τον νομικό χαρακτηρισμό της υπόθεσης.

Το καθ'ύλην πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού είναι ταυτόσημο με εκείνο του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι, επιβεβαιώνοντας τον ρόλο του Κανονισμού εκείνου ως το πρωταρχικό, θα τολμούσα να πω το *γενικής εφαρμογής* νομοθέτημα του Ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου¹⁷. Και φυσικά καθίσταται σαφές ότι η νομολογία και οι συζητήσεις του άρθρου 1 του Κανονισμού εκείνου έχουν και εδώ άμεση εφαρμογή.

Η μόνη διαφορά είναι η προσθήκη, κατά την ενδεικτική απαρίθμηση υποθέσεων δημοσίου δικαίου που δεν καλύπτονται από τον όρο «αστικές και

16. Άρθρο 28.

17. Έχει υποστηριχθεί ότι με δεδομένο το ότι ο Κανονισμός 805/2004 κάνει λόγο για «διαθήκες και κληρονομική διαδοχή» αντί για «κληρονομικές σχέσεις», όπως η Σύμβαση και ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ι, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του οι αξιώσεις του κληροδόχου για την καταβολή σε αυτόν του κληροδοτηθέντος σε αυτόν χρηματικού ποσού, «αφού ο κληροδόχος αποκτά ως ειδικός και όχι καθολικός διάδοχος και συνεπώς η αξίωση δεν ταυτίζεται με την καθολική κληρονομική διαδοχή»: *Τσικριάς*, ό.π., σ. 33, αλλά και *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., σ. 339. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, πρόκειται απλώς για διαφορετική μετάφραση στα ελληνικά του ιδίου όρου και η ίδια ερμηνεία θα πρέπει να ισχύσει για αμφότερα νομοθετήματα. Το αγγλικό λ.χ. κείμενο των δύο Κανονισμών ταυτίζεται, όπως και το σχέδιο του Αναθεωρημένου Κανονισμού Βρυξέλλες: σε κάθε περίπτωση γίνεται λόγος για *wills and succession*.

14. Βλ. την πρόταση Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM(2010)748.

15. Άρθρο 27 του Κανονισμού.

εμπορικές διαφορές», της ρητής αναφοράς στην «ευθύνη του κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας («acta iure imperii»)»¹⁸. Κατά κοινή ομολογία, η διατύπωση αυτή δεν προσθέτει τίποτε καινούριο στον κανόνα του άρθρου 1 του Κανονισμού 44/2001 – θέση που επιβεβαίωσε η πρόσφατη απόφαση του ΔΕΚ στην περίφημη υπόθεση *Λεχουρίτου*¹⁹. Πρόκειται δε για προσθήκη κεντροευρωπαϊκής εμπνεύσεως, εν όψει τυχόν αξιώσεων κατά του Γερμανικού δημοσίου αναφορικά με τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (αλλά και αξιώσεων ιδιωτών που απώλεσαν περιουσίες τους στα κράτη πέραν του Σιδηρού Παραπετάσματος;) και του ενδεχομένου αυτόματης εκτελεστότητας σε τρίτα κράτη μέλη τυχόν καταψηφιστικής απόφασης που κηρύχθηκε εκτελεστή στο κράτος προέλευσης. Σε κάθε περίπτωση, θα ήταν απίθανο να προκύψει εδώ μη αμφισβητούμενη αξίωση²⁰. Ίσως μια πιο ενδιαφέρουσα κατηγορία περιπτώσεων που εξαιρούνται πλέον ρητά είναι αξιώσεις από οικονομικές συναλλαγές (π.χ. δανεισμός), που αναγνώρισε το κράτος – οφειλέτη, π.χ. σε δημόσιο έγγραφο.

Αντίθετα με τους κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας των Κανονισμών «Βρυξέλλες», ο Κανονισμός 805/2004 εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης κατοικία ή ιθαγένεια τόσο του αιτούντος όσο και του καθ' ου. Ο Κανονισμός δεσμεύει επίσης το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία²¹. Όσον αφορά τώρα το χρονικό πεδίο εφαρμογής, κατά το άρθρο 33 ο Κανονισμός άρχισε να ισχύει την 21 Ιανουαρίου 2005 αλλά εφαρμόζεται από την 21 Οκτωβρίου του ιδίου έτους. Αυτό σημαίνει ότι οι προβλεπόμενες διαδικασίες τέθηκαν σε εφαρμογή κατά την δεύτερη ημερομηνία, αλλά μπορούν να κηρυχθούν εκτελεστοί με βάση τον Κανονισμό τίτλοι που εκδόθηκαν μετά την πρώτη ημερομηνία.

Β. Ορισμός του «ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου»

Ο όρος ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος καλύπτει τρία είδη δημοσίων τίτλων που αναγνωρίζουν ή απονέμουν εκτελεστά δικαιώματα στον αιτούντα: δι-

καστικές αποφάσεις, δικαστικούς συμβιβασμούς και δημόσια έγγραφα (authentic instruments)²². Σε κάθε περίπτωση, ο τίτλος πρέπει να αναγνωρίζει «αξίωση για πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού» η οποία είτε θα έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη κατά την ημερομηνία έκδοσης του τίτλου ή θα αναγράφεται επ' αυτού η μελλοντική ημερομηνία λήξεως²³.

Ο όρος *απόφαση (judgment)* περιλαμβάνει «κάθε απόφαση που εκδίδεται από δικαστήριο κράτους μέλους», ανεξάρτητα από την ονομασία της²⁴. Ενδεικτικά αναφέρονται απόφαση, διαταγή, διαταγή εκτέλεσης, απόγραφο (decree, order, decision or writ of execution), αλλά και ο καθορισμός εξόδων ή δαπανών από δικαστικό υπάλληλο²⁵.

Ο δικαστικός συμβιβασμός (court settlement) μπορεί είτε να καταρτίστηκε ενώπιον δικαστηρίου («κατά τη διάρκεια διαδικασίας») είτε να καταρτίστηκε εξωδικαστικώς και να επικυρώθηκε από δικαστήριο²⁶.

Ο όρος δημόσιο έγγραφο (authentic instrument) αναφέρεται πρωτίστως σε «έγγραφο που έχει συνταχθεί ή καταχωριστεί επίσημα ως δημόσιο έγγραφο»²⁷. Η γνησιότητα (authenticity) του εγγράφου συνδέεται με την υπογραφή και το περιεχόμενο του εγγράφου και πιστοποιείται από «δημόσια ή άλλη αρχή ... εξουσιοδοτημένη προς τούτο από το κράτος μέλος προέλευσης»²⁸. Το κλασσικότερο παράδειγμα είναι τα συμβολαιογραφικά έγγραφα (στα περισσότερα κράτη μέλη που ανήκουν στην ηπειρωτικές νομική παραδόσεις), υπάρχουν όμως και περιπτώσεις δημοσίων υπηρεσιών που εκδίδουν εκτελεστούς τίτλους. Οι περισσότερες όμως από εκείνες τις περιπτώσεις καλύπτονται από την δεύτερη περίπτωση του ορισμού, που αναφέρεται σε «συμφωνία που αφορά υποχρεώσεις διατροφής, η οποία συνάπτεται με διοικητικές αρχές ή επικυρώνεται από αυτές»²⁹. Πρόκειται για διάταξη η οποία έχει εφαρμογή κυρίως σε ορισμένες βορειοευρωπαϊκές χώρες: π.χ. Γερμανία (Υπηρεσία Νεότητας), Σουηδία (Διεύθυνση Κοινωνικών Υποθέσεων), Φινλανδία (τα κατά τόπους Συμβούλια κοινωνικής πρόνοιας).

Γ. Μη αμφισβητούμενη αξίωση

Ερχόμαστε τώρα στην έννοια της μη αμφισβητούμενης αξίωσης. Διακρίνουμε δύο κατηγορίες περιπτώσεων – αξιώσεις τις οποίες έχει αναγνωρίσει ρη-

18. Η αντίστοιχη διάταξη προστέθηκε στο άρθρο 1(1) του αναθεωρημένου Κανονισμού.

19. ΔΕΚ C-292/05, *Λεχουρίτου ν. Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας*, απόφαση της 15 Φεβρουαρίου 2007, [2007] Συλλογή Νομολογίας : οι επιχειρήσεις που διεξάγουν οι ένοπλες δυνάμεις συνιστούν μια από τις χαρακτηριστικές εκφράσεις της κρατικής κυριαρχίας.

20. Βλ. και *Τσικριλά*, όπ.π., σ. 27-28 («ρύθμιση περιορισμένης εμπέλειας ... ξένη προς το σύστημα και την τελεολογία του κανονισμού»).

21. Βλ. σκ. 24 του Προοιμίου.

22. Άρθρο 3(1) princ.

23. Άρθρο 4 περ. 2.

24. Άρθρο 4 περ. 1.

25. Ibid.

26. Άρθρο 24(1).

27. Άρθρο 4(3)(α).

28. Ibid.

29. Άρθρο 4(3)(β).

τά ο οφειλέτης και αξιώσεις στις οποίες δεν αντιτάχθηκε (ή δεν αντιτάχθηκε νόμω αποτελεσματικά)³⁰.

Η πρώτη κατηγορία αφορά και τα τρία είδη εκτελεστών τίτλων: συμπεριλαμβάνονται, αφ' ενός, αναγνωρίσεις αξιώσεων σε δημόσιο έγγραφο, και αφ' ετέρου είτε η αποδοχή της αξίωσης είτε (δικαστικός) συμβιβασμός που επικυρώθηκε ή καταρτίστηκε «ενώπιον δικαστηρίου κατά τη διάρκεια διαδικασίας»³¹.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά μόνο δικαστικές αποφάσεις, που εκδόθηκαν σε διαδικασία κατά την οποία, χωρίς να αναγνωρίσει ρητά την αξίωση, ο οφειλέτης είτε «ουδέποτε αντιτάχθηκε προς αυτήν σύμφωνα με τις σχετικές δικονομικές απαιτήσεις» του κράτους προέλευσης³², είτε, έχοντας αρχικά αντιταχθεί στην αξίωση «κατά τη διάρκεια διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου», στη συνέχεια «δεν παρέστη ή δεν εκπροσωπήθηκε» στη σχετική ακροαματική διαδικασία³³. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει πάντως η συμπεριφορά του οφειλέτη να «ισοδυναμεί», κατά το δίκαιο του κράτους προέλευσης, «με σιωπηρή αποδοχή της αξίωσης ή των πραγματικών περιστατικών τα οποία επικαλέσθηκε ο πιστωτής»³⁴.

Εναπόκειται δηλαδή στο δίκαιο του forum ο τελικός χαρακτηρισμός της επίδικης αξίωσης ως μη αμφισβητούμενης³⁵. Ειδικά η τελευταία διάταξη αποτέλεσε το προϊόν συμβιβασμού μεταξύ της Επιτροπής, η οποία ήθελε να χαρακτηρίζεται αυτόματα ως μη αμφισβητούμενη η αξίωση όταν ο οφειλέτης δεν παρέστη ή δεν εκπροσωπήθηκε στην ακροαματική διαδικασία, και αρκετών κρατών μελών που διαφώνησαν.

Γεννάται επίσης το ερώτημα ως προς την περίπτωση κατά την οποία ο οφειλέτης, χωρίς να αποδεχθεί την αξίωση καθ'εαυτή, παραδέχθηκε την πραγματική της βάση. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτάθηκε τροπολογία που να χαρακτηρίζει και αυτήν την περίπτωση ως μη αμφισβητούμενη αξίωση, αλλήλ' αποσύρθηκε για τεχνικούς λόγους. Το θέμα θα κριθεί κατά το δικονομικό δίκαιο του κράτους προέλευσης, φαίνεται όμως κατ'αρχήν να καλύπτεται η περίπτωση αυτή από το γράμμα και πνεύμα του Κανονισμού³⁶.

30. Άρθρο 3(1).

31. Άρθρο 3(1)(α) και (δ).

32. Άρθρο 3(1)(β).

33. Άρθρο 3(1)(γ).

34. Ibid.

35. Βλ. και *Τσικριά*, ό.π.π., σ. 44-46, ειδικά σε σχέση με το Ελληνικό δίκαιο.

36. Βλ. και *Τσικριά*, ό.π.π., σ. 43 (εντοπίζοντας την μη αμφισβήτηση στην ολοσχερή παράλειψη άρνησης της ιστορικής βάσης και προβολής ενστάσεων), αλλήλ' και

Δ. Προϋποθέσεις

As εξετάσουμε πρώτα τις προϋποθέσεις κήρυξης δικαστικής απόφασης.

1. Εκτελεσιτότητα

Η απόφαση θα πρέπει να είναι εκτελεστή κατά το δίκαιο του κράτους προέλευσης³⁷. Δεν απαιτείται, αντίθετα, να είναι τελεσίδικη³⁸. Πιστοποιητικό μπορεί να εκδοθεί και για προσωρινά εκτελεστή απόφαση, όπως και για προσωρινά μέτρα. Σε περίπτωση που η απόφαση ακυρωθεί στο Κράτος Μέλος προέλευσης, ωστόσο, δεν θα έπρεπε να είναι δυνατή η εκτέλεσή της σε άλλο Κράτος Μέλος, ακόμη κι αν δεν έχει ανακληθεί το πιστοποιητικό εκτελεσιτότητας στο κράτος προέλευσης³⁹.

Η εκτελεσιτότητα καλύπτει και την (εκτελεστή) διάταξη περί δικαστικής δαπάνης, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, εκτός αν ο οφειλέτης αντιτάχθηκε ειδικά ως προς την υποχρέωσή του προς καταβολή αυτής της δαπάνης, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους προέλευσης⁴⁰.

Σε περίπτωση που μόνο τμήμα ή τμήματα της απόφασης καλύπτουν τις προϋποθέσεις που θέτει ο Κανονισμός (ως προς την εκτελεσιτότητα, αλλήλ' και αναφορικά με τη δικαιοδοσία και τις διαδικαστικές εγγυήσεις), προβλέπεται, ως προς τα τμήματα αυτά, η έκδοση πιστοποιητικού *μερικώς εκτελεστού τίτλου*⁴¹.

2. Διεθνής δικαιοδοσία δικαστηρίου προέλευσης

Η απόφαση θα πρέπει επίσης να μην παραβιάζει συγκεκριμένους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας, με βάση το πλαίσιο του Κανονισμού Βρυξέλλης Ι. Οι δύο πρώτες περιπτώσεις αφορούν τους κανόνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας του άρθρου 22, και τους ειδικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφάλισης (Τμήμα 3 του Κανονισμού 44/2001)⁴². Μια άλλη περίπτωση αφορά τους καταναλωτές⁴³, σε περιπτώσεις που δεν έχουν αναγνωρίσει ρητά την οφειλή από σύμβαση αφορώσα «σκοπό που μπορεί να

σ. 51 (ως προς τις συνέπειες της αποδοχής δικαστικής απόφασης πριν καταστεί εκτελεστή)

37. Άρθρο 6(1)(α)

38. Βλ. *Τσικριά*, ό.π.π., σ. 60-61 για την δικαιολόγηση του κανόνα.

39. Έτσι το γαλλικό Ακυρωτικό (2^ο πολιτικό τμήμα), σε απόφαση της 6 Ιανουαρίου 2012, 10-23518.

40. Άρθρο 7.

41. Άρθρο 8. Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή σε συνδυασμό με άρθρο 24(3) για συμβιβασμούς και με άρθρο 25(3) για δημόσια έγγραφα.

42. Άρθρο 6(1)(β).

43. Και εδώ η έννοια θα πρέπει να ερμηνευθεί με βάση την αντίστοιχη έννοια στον Κανονισμό 44/2001. Βλ. *l.x. Nielsen*, Art. 15 eis Magnus & Mankowski (επιμ.), Brussels I Regulation, Sellier, 2007, σ. 310-315.

θεωρηθεί ότι κείται εκτός της δραστηριότητας ή του επαγγέλματος»: για να καταστεί εκτελεστή απόφαση εναντίον τους βάσει του Κανονισμού 805/2004, θα πρέπει να έχει εκδοθεί στο κράτος κατοικίας τους⁴⁴. Μια τελευταία περίπτωση κανόνα δικαιοδοσίας αφορά στους κατοίκους τρίτων χωρών, οι οποίοι, υπό το κράτος του συστήματος Βρυξέλλες Ι, μπορούν να εναχθούν σε δικαστήριο κράτους μέλους δυνάμει των βάσεων δικαιοδοσίας των εθνικών δικαίων⁴⁵. Ο Κανονισμός δεν θέτει περιορισμούς στη δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων, ωστόσο επιτρέπει κατ'εξαίρεση να αντιταχθεί στην εκτελεστότητα τίτλων που κηρύχθηκαν εκτελεστοί κατά κατοίκου τρίτου κράτους διμερής διακρατική συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ του κράτους αυτού και του κράτους εκτέλεσης, υπό το κράτος της Σύμβασης Βρυξελλών και πριν τη θέση σε ισχύ του Κανονισμού 44/2001, με την οποία το Κράτος Μέλος εκτέλεσης αναλαμβάνει έναντι του τρίτου κράτους να μην χρησιμοποιήσει την ταχύτερη διαδικασία εκτέλεσης της Σύμβασης (και σήμερα του Κανονισμού) όταν η δικαιοδοσία του Κράτους Μέλους προέβλεπε στηρίχθηκε σε βάση δικαιοδοσίας που απαγόρευσε η τότε Σύμβαση⁴⁶. Ενώ οι διατάξεις του άρθρου 3 έχουν γενική εφαρμογή στην κοινοτική επικράτεια και αναιρούν την εκτελεστότητα της απόφασης, η – περιορισμένης πλέον εφαρμογής – διάταξη του άρθρου 22 έχει εφαρμογή μόνο στο συμβαλλόμενο κράτος μέλος – εξ ου και έχει τοποθετηθεί στο κεφάλαιο περί εκτέλεσης.

3. Εγγυήσεις δίκαιης δίκης

Στις περιπτώσεις δικαστικής απόφασης επί αξίωσης που δεν έχει αναγνωριστεί ρητά από τον οφειλέτη, απαιτείται επίσης η δικαστική διαδικασία να πληροί τις δικονομικές απαιτήσεις του Κεφαλαίου III του Κανονισμού όσον αφορά την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου, και την δέουσα ενημέρωση του οφειλέτη ως προς την αξίωση καθ'εαυτή και τις αναγκαίες δικονομικές ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί για την αμφισβήτηση της αξίωσης⁴⁷. Μολονότι το άρθρο 6 του Κανονισμού φαίνεται να απαιτεί οι απαιτήσεις αυτές να πληρούνται από «τις δικαστικές διαδικασίες στο κράτος μέλος προέλευσης» (κάτι το οποίο αποτελεί και την συνήθη περίπτωση), είναι δυνατή η εφαρμογή του κανονισμού ακόμα κι όταν το κράτος μέλος δεν έχει εναρμονίσει το δικονομικό του δίκαιο, εφόσον στην συγκεκριμένη περίπτωση (α) η επίδο-

ση είτε καλύπτει τις απαιτήσεις του Κανονισμού είτε έγινε προσωπικά στον οφειλέτη, εντός της αναγκαίας για την προετοιμασία της υπεράσπισής του προθεσμίας ή (β) ο οφειλέτης είχε τη δυνατότητα να προσβάλει την απόφαση και να πετύχει πλήρη επανεξέταση, ενημερώθηκε δεόντως αναφορικά με τις δικονομικές απαιτήσεις προς τούτο, αλλά δεν προσέβαλε νομίμως την απόφαση.

III. Ο Ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος και η δικονομική εναρμόνιση

Ο Κανονισμός 805/2004 δεν θεσπίζει ενιαία διαδικασία που να εφαρμόζεται σε περιπτώσεις μη αμφισβητούμενων αξιώσεων. Θεσπίζει ωστόσο «ελάχιστους κανόνες» όσον αφορά τη διαδικασία στο Κράτος Μέλος προέλευσης, ένα ελάχιστο δικονομικών εγγυήσεων που θα πρέπει να πληρούνται προκειμένου να μπορεί να εκδοθεί το πιστοποιητικό εκτελεστότητας⁴⁸. Γίνεται ταυτοχρόνως απόπειρα καθορισμού βασικών στοιχείων της διαδικασίας στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης.

A. Δικονομικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του Κανονισμού

1. Επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου

Πρωταρχική είναι η ανάγκη ικανοποιητικής επίδοσης ή κοινοποίησης του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου (ή «ισοδυνάμου εγγράφου»)⁴⁹. Ο Κανονισμός διακρίνει ανάμεσα στις περιπτώσεις όπου βεβαιούται η επίδοση στον ίδιο τον οφειλέτη (με αποδεικτικό παραλαβής) και τις περιπτώσεις όπου δεν βεβαιούται αυτή⁵⁰. Οι ίδιοι τρόποι επίδοσης ισχύουν και ως προς τον τυχόν αντιπρόσωπο του οφειλέτη⁵¹.

Η προσωπική επίδοση μπορεί να βεβαιώνεται με αποδεικτικό παραλαβής που υπογράφεται από τον οφειλέτη, με έγγραφο το οποίο υπογράφεται από το αρμόδιο πρόσωπο που διενήργησε την επίδοση ή κοινοποίηση και αναφέρει ότι ο οφειλέτης παρέλαβε το έγγραφο ή αρνήθηκε να το παραλάβει χωρίς νόμιμη αιτία. Σε περίπτωση ταχυδρομικής επίδοσης, με αποδεικτικό παραλαβής που υπογράφεται και επιστρέφεται από τον οφειλέτη, και σε περίπτωση επίδοσης ή κοινοποίησης με ηλεκτρονικά μέσα, όπως τηλεομοιοτυπία ή ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, με αποδεικτικό παραλαβής που υπογρά-

44. Άρθρο 6(1)(δ) του Κανονισμού.

45. Βλ. Άρθρο Κανονισμού 44/2001. Για περισσότερα, *Hatzimihail*, όπ.π. και *passim* τον τόμο *Kruger, Civil Jurisdiction Rules of the EU and Their Impact on Third States* (Oxford Univ. Press, 2008).

46. Άρθρο 22.

47. Άρθρο 6(1)(γ).

48. Άρθρο 1 του Κανονισμού. Για «ελάχιστους κανόνες» κάνει λόγο και ο τίτλος του Κεφαλαίου III, του εισαγωγικού άρθρου 12 αλλά και των άρθρων 18, 19. Βλ. και σκέψεις 12 επ. του Προοιμίου.

49. Έτσι και σκ. 12 του Προοιμίου.

50. Άρθρα 13 και 14 του Κανονισμού.

51. Άρθρο 15.

φεται δε και επιστρέφεται από τον οφειλέτη. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει το αποδεικτικό έγγραφο την ημερομηνία επίδοσης ή παραλαβής⁵².

Η δεύτερη κατηγορία αφορά περιπτώσεις όπου δεν κατέστη δυνατή η παραγωγή αποδεικτικού παραλαβής εκ μέρους του οφειλέτη. Προπαιτούμενο είναι να είναι γνωστή «με βεβαιότητα» η διεύθυνση του οφειλέτη⁵³. Εφόσον αυτό ισχύει, προβλέπεται πως θα είναι έγκυρη η επίδοση όταν έχει γίνει:

(α) προσωπική επίδοση ή κοινοποίηση στην προσωπική διεύθυνση του οφειλέτη ή στον επαγγελματικό χώρο του αυτοαπασχολούμενου οφειλέτη (συμπεριλ. και νομικών προσώπων)⁵⁴. Στην πρώτη περίπτωση, η επίδοση γίνεται σε πρόσωπα που συγκατοικούν με τον οφειλέτη ή εργάζονται εκεί. Στην δεύτερη περίπτωση, σε πρόσωπα που απασχολούνται από τον οφειλέτη.

(β) κατάθεση του εγγράφου στο γραμματοκιβώτιο του οφειλέτη, ή σε ταχυδρομικό γραφείο ή σε αρμόδια δημόσια αρχή⁵⁵. Στην δεύτερη περίπτωση, στο γραμματοκιβώτιο εναποτίθεται γραπτή κοινοποίηση της εν λόγω κατάθεσης, η οποία και πρέπει να διασαφηνίζει τον χαρακτήρα του εγγράφου ως δικαστικό έγγραφο ή το έννομο αποτέλεσμα της γνωστοποίησης (ότι δηλαδή πρόκειται για επίδοση και έναρξη του χρόνου των προθεσμιών)⁵⁶.

Σε όλες τις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει η επίδοση να βεβαιούται από το αρμόδιο πρόσωπο (ή τον παραλήπτη)⁵⁷. Σε περίπτωση ωστόσο που ο οφειλέτης έχει τη διεύθυνσή του στο κράτος μέλος προέλευσης, καλύπτει τις απαιτήσεις του κανονισμού και ταχυδρομική αποστολή χωρίς απόδειξη⁵⁸, εφόσον φυσικά αυτό καλύπτει τις απαιτήσεις του δικονομικού δικαίου του κράτους αυτού.

Είναι τέλος παραδεκτή η κοινοποίηση με ηλεκτρονικά μέσα που πιστοποιούνται από αυτόματα επιβεβαίωση παραλαβής, εφόσον ο οφειλέτης έχει δεχθεί ρητώς και εκ των προτέρων αυτή τη μέθοδο.

Η επίδοση ή κοινοποίηση κατ'άρθρον 14 πιστοποιείται με βεβαίωση από το αρμόδιο πρόσωπο που τη διενήργησε, περί του τρόπου και της ημερομηνίας επίδοσης, καθώς και του προσώπου που τυχόν την παρέλαβε. Στις περιπτώσεις προσωπικής επίδοσης στην προσωπική διεύθυνση ή τον επαγγελματικό χώρο του οφειλέτη, η επίδοση μπορεί να βεβαιώνεται και από το πρόσωπο που παρέλαβε.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται να είναι «γνωστή με βεβαιότητα» η διεύθυνση του οφειλέτη⁵⁹. Δεν περιλαμβάνονται αντίθετα περιπτώσεις πλησματοκής επίδοσης, οι οποίες ήδη έχουν εκτοπιστεί από την ενδοκοινοτική πολιτική δίκη με τον Κανονισμό 1248/2000.

2. Δέουσα ενημέρωση

Ο Κανονισμός αποσκοπεί επίσης στη δέουσα ενημέρωση (due information) του οφειλέτη τόσο ως προς την επίδικη αξίωση όσο και ως προς την ακολουθούμενη διαδικασία και τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί για να αμφισβητήσει την αξίωση.

Το εισαγωγικό έγγραφο θα πρέπει λοιπόν να περιλαμβάνει απαραίτητα το όνομα και τη διεύθυνση των διαδίκων, το ποσό της αξίωσης, το επιτόκιο και τη χρονική περίοδο για την οποία ζητούνται τυχόν τόκοι (εκτός εάν, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους προέλευσης, προστίθενται αυτομάτως στο κεφάλαιο νόμιμοι τόκοι), και «μνεία του λόγου της αξίωσης»⁶⁰.

Στο εισαγωγικό έγγραφο, ή τουλάχιστον στο έγγραφο κλήτευσης στην ακροαματική διαδικασία (ή σε συνοδευτικό έγγραφο), θα πρέπει επίσης να «καθορίζονται σαφώς» οι δικονομικές απαιτήσεις για την αμφισβήτηση της αξίωσης, αλλά και οι συνέπειες της μη αμφισβήτησης⁶¹. Κυρίως δηλαδή θα πρέπει να αναφέρονται η προθεσμία για την αμφισβήτηση της αξίωσης γραπτώς ή κατά την ακροαματική διαδικασία. Το όνομα και η διεύθυνση του οργάνου στο οποίο θα πρέπει να απευθυνθεί, ή ενώπιον του οποίου θα απευθυνθεί ο οφειλέτης. Η υποχρεωτικότητα ή μη της εκπροσώπησης από δικηγόρο. Ως προς τις συνέπειες της μη προβολής ενστάσεων ή της ερημοδικίας, ειδικής μνείας χρήζει η δυνατότητα έκδοσης απόφασης ή εκτέλεσης κατά του οφειλέτη και η υποχρέωση καταβολής της δικαστικής δαπάνης.

Β. Διαδικασία κήρυξης εκτελεστότητας

Η αίτηση για την κήρυξη της εκτελεστότητας της απόφασης υποβάλλεται στο «δικαστήριο προέλευσης» - δηλαδή το δικαστήριο που επιλήφθηκε της διαδικασίας και εξέδωσε την απόφαση⁶². Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί «ανά πάσα στιγμή», δηλαδή είτε με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, είτε κατά τη διάρκεια της δίκης, είτε και μετά την έκδοση της απόφασης⁶³. Για την κήρυξη εκτελεστότητας δικαστικού συμβιβασμού, απαιτείται αίτηση στο δικαστήριο που τον επικύρωσε ή ενώπιον του οποίου

52. Άρθρο 13.

53. Άρθρο 14(2).

54. Άρθρο 14(1)(α) και (β).

55. Άρθρο 14(1)(γ) και (δ).

56. Άρθρο 14(1)(δ).

57. Άρθρο 14(3).

58. Άρθρο 14(1)(ε).

59. Άρθρο 14(2).

60. Άρθρο 16.

61. Άρθρο 17.

62. Άρθρο 6(1).

63. Ibid.

καταρτίστηκε⁶⁴. Δεν απαιτείται πάντως η αίτηση να κριθεί από τον ίδιο δικαστή, ενώ κατά την ορθότερη ερμηνεία θα πρέπει το πιστοποιητικό εκτελεστού τίτλου να χορηγηθεί από το δικαστήριο και όχι δικαστικό υπάλληλο όπως π.χ. ο πρωτοκολλητής ή ο προϊστάμενος της γραμματείας.

Για την κήρυξη εκτελεστότητας δημοσίου εγγράφου απαιτείται αίτηση προς την αρχή που καθορίζει το κράτος μέλος⁶⁵. Συνήθως πρόκειται για την ίδια αρχή που εξέδωσε το δημόσιο έγγραφο. Για παράδειγμα, σε Ελλάδα, Βέλγιο, Γερμανία αρμόδια αρχή είναι το πρόσωπο που εξέδωσε τον τίτλο – δηλαδή ο εκδώσας συμβολαιογράφος ή η αρμόδια κρατική αρχή (π.χ. στη Γερμανία, οι κρατικοί λειτουργοί των υπηρεσιών πρόνοιας νεότητας). Στην Γαλλία αντίθετα, αρμόδιος είναι ο πρόεδρος του επιμελητηρίου συμβολαιογράφων της περιφέρειας όπου υπάγεται ο εκδώσας συμβολαιογράφος. Στην Ολλανδία, ο δικαστής ασφαλιστικών μέτρων στην περιφέρεια στην οποία υπάγεται ο εκδώσας συμβολαιογράφος, ενώ σε αρκετές κεντροευρωπαϊκές χώρες ως αρμόδια αρχή ορίζεται το κατά τόπον αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο.

Το πιστοποιητικό που εκδίδεται έχει τη μορφή του Παραρτήματος Ι⁶⁶. Εκδίδεται στη γλώσσα της απόφασης – το αντίστοιχο θα ισχύσει προφανώς και για τους δικαστικούς συμβιβασμούς ή εκτελεστά δημόσια έγγραφα, που συντάσσονται στην επίσημη γλώσσα της αρχής⁶⁷.

Σε περίπτωση που ο πιστοποιημένος εκτελεστός τίτλος δεν είναι πλέον εκτελεστός ή η εκτελεστότητά του έχει ανασταλεί ή περιοριστεί, προβλέπεται η έκδοση πιστοποιητικού, που να αναφέρεται αυτή η έλλειψη (ή περιορισμός) του εκτελεστού⁶⁸. Το πιστοποιητικό εκδίδεται από το ως άνω αρμόδιο δικαστήριο ή αρχή⁶⁹.

Ένα από τα ζητήματα που προξένησαν έντονη διαφωνία κατά την συζήτηση του προτεινόμενου Κανονισμού ήταν η παροχή ενδίκων μέσων στον καθ' ου κατά του εκτελεστού τίτλου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σταθερά προσπάθησε να αποκλείσει κάθε δυνατότητα. Αντίθετα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προσπάθησε να κατοχυρώσει το δικαίωμα έφεσης. Κατά την συμβιβαστική λύση που υιοθετήθηκε με το άρθρο 10, αφ' ενός μεν η έκδοση πιστοποιητικού

ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο, αφ' ετέρου δε προβλέπονται δύο έκτακτα ένδικα βοηθήματα (θεραπείες):

(α) η *διόρθωση* όταν λόγω τυπικού σφάλματος υπάρχει απόκλιση μεταξύ απόφασης και πιστοποιητικού, και

(β) η *ανάκληση*, όταν το πιστοποιητικό «χορηγήθηκε προφανώς εσφαλμένα» με βάση τις προϋποθέσεις που θέτει ο Κανονισμός.

Στις διατυπώσεις του άρθρου 10 είναι εμφανής η προσπάθεια να περιοριστεί η δυνατότητα συνέχισης της διαδικασίας.

Με το άρθρο 19 προβλέπεται επίσης, ως ελάχιστη δικονομική κατοχύρωση του οφειλέτη, η δυνατότητα επανεξέτασης σε δύο κατηγορίες περιπτώσεων, και εφόσον ο οφειλέτης ενήργησε χωρίς καθυστέρηση:

(α) η επίδοση ή κοινοποίηση δεν διενεργήθηκε εγκαίρως, ή όταν διενεργήθηκε κατ' άρθρον 14 (χωρίς αποδεικτικό παραλαβής εκ μέρους του οφειλέτη)

(β) ο οφειλέτης δεν είχε την δυνατότητα να ανταχθεί στην αξίωση για λόγους ανωτέρας βίας ή έκτακτων περιστάσεων χωρίς δική του υπαιτιότητα.

Τα κράτη μέλη δύνανται πάντως να θέσουν λιγότερο περιοριστικούς όρους ως προς τη δυνατότητα του οφειλέτη να αιτηθεί επανεξέταση⁷⁰.

Σε περίπτωση έκδοσης απόφασης μετά την άσκηση ενδίκου μέσου κατά απόφασης πιστοποιημένης ως εκτελεστού τίτλου, εκδίδεται πιστοποιητικό αντικατάστασης. [Παράρτημα V].

Γ. Διαδικασία εκτέλεσης

Ο πιστοποιημένος εκτελεστός τίτλος παράγει τα ίδια αποτελέσματα (και εκτελείται συνεπώς με τον ίδιο τρόπο) στο κράτος εκτέλεσης με μια απόφαση που εκδόθηκε στο κράτος εκτέλεσης⁷¹. Ο πιστωτής απευθύνεται στις αρμόδιες αρχές εκτέλεσης, υποβάλλοντας αντίγραφα της απόφασης (ή άλλου εκτελεστού τίτλου) και του πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου. Αμφότερα αντίγραφα πρέπει να πληρούν τους αναγκαίους όρους για να διαπιστωθεί η γνησιότητά τους.

Ο εκτελεστός τίτλος πρέπει επίσης να υποβάλλεται, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση (επικυρωμένη από πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης) σε επίσημη γλώσσα του κράτους εκτέλεσης (ή επίσημη γλώσσα της ενώπιον δικαστηρίων διαδικασίας) ή σε άλλη γλώσσα που έχει δηλώσει ότι αποδέχεται το κράτος εκτέλεσης. Έτσι,

64. Άρθρο 24(1).

65. Άρθρο 25(1).

66. Άρθρο 9(1).

67. Βλ. άρθρο 9(2) για αποφάσεις, σε συνδυασμό με άρθρο 24(3) για συμβιβασμούς και άρθρο 25(3) για δημόσια έγγραφα.

68. Άρθρο 6(2) για αποφάσεις, σε συνδυασμό με άρθρο 24(3) για συμβιβασμούς και άρθρο 25(3) για δημόσια έγγραφα.

69. Ό.π.

70. Άρθρο 19(2).

71. Άρθρο 20(1) εδ. 2.

η Γερμανία και οι εντός του Ηνωμένου Βασιλείου έννομες τάξεις απαιτούν την επίσημη γλώσσα, δηλ. Γερμανικά και Αγγλικά αντιστοίχως. Το ίδιο και το Βέλγιο, που όμως διαθέτει τρεις επίσημες γλώσσες: γαλλικά, ολλανδικά, γερμανικά⁷². Αντίθετα, η Γαλλία πρωτοπορεί δεχόμενη και τις πέντε μείζονες ευρωπαϊκές γλώσσες: γαλλική, αγγλική, γερμανική, ιταλική και ισπανική.

Η διαδικασία εκτέλεσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης – εκτός βεβαίως από τα θέματα που ρυθμίζει απευθείας ο Κανονισμός⁷³. Για παράδειγμα, δεν επιτρέπεται να απαιτηθεί από τον αιτούντα «ασφάλεια, εγγύηση, ή κατάθεση χρηματικού ποσού, όπως και αν ορίζεται» επειδή δεν έχει την ιθαγένεια του κράτους εκτέλεσης ή δεν έχει εκεί την κατοικία ή διαμονή του⁷⁴.

Οι λόγοι για την αποφυγή ή αναστολή της εκτέλεσης είναι περιορισμένοι. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η απόφαση ή το πιστοποιητικό ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου να επανεξετασθεί επί της ουσίας στο κράτος μέλος εκτέλεσης⁷⁵. Τα δικαστήρια του κράτους εκτέλεσης δύναται να απορρίψουν την αιτούμενη εκτέλεση μόνο σε περίπτωση ασυμβίβαστου της απόφασης με προγενέστερη απόφαση που εκδόθηκε σε κράτος μέλος ή σε τρίτη χώρα και πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του κράτους εκτέλεσης. Η προγενέστερη απόφαση πρέπει να έχει την ίδια βάση και να εκδόθηκε μεταξύ των ιδίων διαδίκων. Θα πρέπει επίσης το ασυμβίβαστο να μην προβλήθηκε ή να μην μπορούσε να προβληθεί δι' ενστάσεως σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου στο κράτος μέλος προέλευσης⁷⁶.

Ο Κανονισμός προβλέπει επίσης δυνατότητα αναστολής ή περιορισμού της εκτέλεσης στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης έχει ασκήσει ένδικο μέσο (επανεξέταση κατ' άρθρο 19 ή ό,τι προβλέπεται από την νομοθεσία του κράτους προέλευσης) ή τα περιορισμένα ένδικα βοηθήματα (διόρθωση – ανάκληση) του άρθρου 10⁷⁷. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το δικαστήριο του κράτους εκτέλεσης μπορεί να περιορίσει τη διαδικασία εκτέλεσης σε συντηρητικά μέτρα, ή να εξαρτήσει την εκτέλεση από την παροχή της εγγύησης που αυτό καθορίζει⁷⁸. Σε «έκτακτες περιστάσεις», προβλέπεται αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης⁷⁹. Υποστηρίζεται επίσης, ορθά κατά τη γνώμη

μου, πως αναστολή θα πρέπει να χορηγείται στην περίπτωση που αμφισβητείται με αγωγή το κύρος σύμβασης που έχει περιβληθεί τη μορφή εκτελεστού δημοσίου εγγράφου και χαρακτηρίστηκε έτσι εκτελεστός τίτλος⁸⁰.

Επίλογος

Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος που καθιέρωσε ο Κανονισμός 805/2004 αποτέλεσε ορόσημο στην προσπάθεια του κοινοτικού νομοθέτη να ελαχιστοποιήσει το κόστος συναλλαγής (transaction cost) στις συναλλαγές εν γένει και εν προκειμένω στη διασυνοριακή κυκλοφορία δικαστικών αποφάσεων και άλλων τίτλων που ενσωματώνουν απαιτήσεις, αλλήλα και να εναρμονίσει το αστικό δικονομικό δίκαιο. Η πρακτική σημασία του Κανονισμού είναι μικρή σε σχέση ιδίως με τον Κανονισμό «Βρυξέλλες Ι» αλλήλα και την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, σίγουρα όμως όχι αμελητέα, ειδικά με δεδομένες τις ευρωπαϊκές αλλήλα και εθνικές πολιτικές ενθάρρυνσης της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών· στο πλαίσιο των πολιτικών αυτών, επιδιώκεται να ενισχυθεί η εκτελεσιμότητα των εξώδικων συμβιβασμών αλλήλα και να ενθαρρυνθούν οι ήδη διάδικοι σε φιλικό διακανονισμό, με το κίνητρο της δικαστικής κύρωσης. Η διαφαινόμενη αποτυχία της πλήρους κατάργησης, στα πλαίσια της αναθεώρησης του Κανονισμού 44/2001, των μηχανισμών και βάσεων ελέγχου των δικαστικών αποφάσεων άλλων Κρατών Μελών στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης, ως προς τις υποθέσεις αντιδικίας, διατηρεί το πρακτικό αλλήλα και επιστημονικό ενδιαφέρον του Κανονισμού: ήδη εμφανίζονται οι πρώτες αποφάσεις σε επίπεδο ανωτέρων και ανωτάτων δικαστηρίων των Κρατών Μελών, ενώ αναμένουμε πλέον την ενδελεχή συγκριτική επισκόπηση της εφαρμογής του Κανονισμού εντός του Ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου.

Η τεχνική υφή του Κανονισμού, αλλήλα και τα πολιτικοτεχνοκρατικά οράματα περί πανευρωπαϊκής αυτόματης εκτελεσιμότητας και ελεύθερης κυκλοφορίας εκτελεστών τίτλων δεν θα πρέπει ωστόσο να μας καθιστούν τυφλούς στα ουσιαστικά διακυβεύματα – τα οποία και καθίστανται ήδη πιο έντονα σε σχέση με την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής και τις αποφάσεις σε αμφισβητούμενες αξιώσεις. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, υπάρχει ο κίνδυνος το διαμορφούμενο ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο να καταστεί το δίκαιο (ως law αλλήλα και right) του πιστωτή. Μόνο η πραγματική εμπειρική μελέτη μπορεί να δείξει αν οι προωθούμενοι θεσμοί ενισχύουν την ευρωπαϊκή μικρομεσαία επιχείρηση, ή το ακριβώς αντίθετο.

72. Ibid. Βλ. άρθρα 2-4 του Βελγικού Συντάγματος του 1994 (όπου καθορίζονται τέσσερις γλωσσικές περιφέρειες που αντιστοιχούν στις τρεις κοινότητες).

73. Άρθρο 20(1).

74. Άρθρο 20(3).

75. Άρθρο 21(2).

76. Άρθρο 21(1).

77. Άρθρο 23.

78. Άρθρο 23 περ. (α) και (β).

79. Άρθρο 23 περ. (γ).

80. Τσικρικάς, όπ.π., σ. 172.